

ROME

van reizigers voor reizigers

ROME

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. Veel adressen en suggesties in de Trotters zijn bovendien wat 'fragiel', juist omdat ze zo sympathiek en verrassend zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 97
NL-3990 DB Houten

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trottergidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Mireille Peeters; Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Wegwijzer, Brugge

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO Phant/Shutterstock

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Rome

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR VAN DE REEKS EN AUTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCTREDACTEUREN Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUREN Isabelle Al Subaihi, Mathilde de Boisgrollier, Thierry Brouard, Marie Burin des Rozières, Véronique de Chardon, Fiona Debrabander, Anne-Caroline Dumas, Géraldine Lemauf-Beauvois, Olivier Page, Alain Pallier, Anne Poinsoot en André Poncelet.

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),
Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2016

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2016/45/43 - ISBN 978 94 014 3186 6 - NUR 512

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VEELGESTELDE VRAGEN	11	MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	53
23 TOPERVARINGEN VAN TROTTER	12	Beroemde Romeinen	54
REIZEN NAAR ROME	16	Cultureel erfgoed	55
ROME PRAKTISCH	19	Drank	59
ABC van Rome	20	Economie	61
Alvorens te vertrekken	20	Film	62
Budget	22	Geschiedenis	65
Feesten en feestdagen	24	Keuken	77
Gehandicapten	26	Literatuur	84
Geldzaken	26	Media	85
Gezondheid	27	Restaurants	86
Internetadressen	27	Sport en ontspanning	87
Kinderen (en ouders)	29	Theater, voorstellingen en shows	88
Klimaat	30	Werelderfgoed van Unesco	89
Musea, bezienswaardigheden en monumenten	30	Zeden en gewoonten	89
Noodgevallen	33	PRAKTISCHE INFORMATIE EN ADRESSEN	91
Openingstijden	33	VAN HET PIAZZA VENEZIA TOT HET ANTIEKE ROME	103
Oriëntatie	34	Slapen	106
Overnachten	35	Eten	106
Post	37	<i>Enoteche</i> (wijnbars)	107
Reisliteratuur	38	Iets drinken	107
Reisroutes	38	Wat is er te zien?	108
Risico's en ergernissen	41	DE BUURT VAN HET QUIRINAAL	133
Roken	42	Slapen	136
Rome gratis	42	Eten	136
Taal en woordenschat	43	<i>Enoteche</i> (wijnbars)	137
Telecommunicatie	46	Een lekker ijsje eten	137
Vervoer	48	Wat is er te zien?	137
Winkelen	49		

INHOUD

RANDOM HET PIAZZA DI SPAGNA EN DE VILLA BORGHESE 143

Slapen	146
Eten	147
Een lekker ijsje of lekker gebak eten	150
<i>Enoteche</i> (wijnbars)	150
Koffiedrinken	151
Iets drinken	151
Dansen	152
Winkelen	152
Wat is er te zien?	153

VATICANSTAD EN OMGEVING: PRATI EN BORGO 169

Slapen	172
Eten	174
<i>Enoteca</i> (wijnbar)	176
Een lekker ijsje of lekker gebak eten	176
Lekkere producten kopen	176
Wat is er te zien?	176

DE BUURT VAN HET PIAZZA NAVONA EN HET PANTHEON 195

Slapen	198
Eten	199
<i>Enoteche</i> (wijnbars)	202
Een lekker ijsje eten	203
Koffiedrinken, ontbijten en lekker gebak eten	203
Iets drinken	204
Winkelen	205
Wat is er te zien?	206

CAMPO DEI FIORI EN HET GETTO 215

Slapen	218
Eten	219
<i>Enoteche</i> (wijnbars)	221
Een lekker ijsje of lekker gebak eten	221
Lekker joods gebak eten	222
Iets drinken	222
Kaas en wijn kopen	223
Wat is er te zien?	223

TRASTEVERE 233

Slapen	236
Eten	237
<i>Enoteche</i> (wijnbars)	240
Lekker gebak eten	240
Een lekker ijsje en <i>grattachecca</i> eten	240
Koffiedrinken, ontbijten	240
Iets drinken	241
Naar muziek luisteren	242
Winkelen	242
Wat is er te zien?	242

DE BUURT VAN HET STATION TERMINI 249

Slapen	252
Eten	255
<i>Enoteca</i> (wijnbar)	255
Een lekker ijsje of lekker gebak eten	255
Wat is er te zien?	256

DE BUURT VAN SAN LORENZO EN PIGNETO 261

Slapen	264
Eten	264
<i>Enoteca</i> (wijnbar)	266
Lekker gebak of lekkere chocolade eten	266

INHOUD

lets drinken, naar muziek luisteren en dansen	266
Wat is er te zien?	268

RONDE ESQUILINO EN DE WIJK MONTI 271

Slapen	274
Eten	276
<i>Enoteche</i> (wijnbars)	277
Een lekker ijsje of lekker gebak eten, chocolade kopen	278
lets drinken	279
Wat is er te zien?	279

SAN GIOVANNI IN LATERANO 285

Slapen	288
Eten	288
Een lekker ijsje of lekker gebak eten	289
Wat is er te zien?	289

TESTACCIO EN DE AVENTIJS 293

Eten	296
Lekker gebak eten	297
Naar muziek luisteren en dansen	297
Goede italiaanse producten en lekkere wijn kopen	298
Wat is er te zien?	298

ROME BUITEN DE PLATGETREDEN PADEN 307

Ten zuiden: Via Ostiense – Garbatella	310
EUR – Wereldtentoonstelling	312
Via Appia Antica	315
Ten noorden: een architecturale opleving	319

IN DE OMGEVING VAN ROME 323

Ostia Antica	325
Tivoli	330
Castelli Romani	334

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

EUR – Wereldtentoonstelling	313
Forum Romanum	120-121
Garbatella	311
Omgeving van Rome, overzichtskaart	326
Pigneto, detailkaart	265
Rome, detailkaart centrum	(zie uitneembare vouwkaart)
Rome, detailkaart Monti	(zie uitneembare vouwkaart)
Rome, detailkaart Piazza di Spagna	(zie uitneembare vouwkaart)
Rome, metro en regionale treinen	(zie uitneembare vouwkaart)
Rome, plattegrond bus en tram	100-101
Rome, plattegrond	(zie uitneembare vouwkaart)
Vaticaanse musea	185
Via Appia Antica	316
Villa Borghese	158

VEELGESTELDE VRAGEN

■ **Wat is het beste jaargetijde om naar Rome te reizen?**

In Rome valt het hoogseizoen in de tussenseizoenen (mei, juni, september, oktober). Het is er dan aangenaam warm. In juli en augustus is het snikheet, maar dan kun je qua verblijf wel goede zaken doen ...

■ **Hoe reis je er het beste naartoe?**

Alle wegen leiden naar Rome, maar toch is het vliegtuig de snelste oplossing, vooral voor een kort verblijf. De luchtvaartmaatschappijen hanteren zeer scherpe prijzen, op voorwaarde dat je van tevoren boekt.

■ **Is het leven er duur?**

Hotel- en restaurantkosten vormen de grootste uitgavenpost. Met de *Roma pass* (drie dagen geldig) kun je (iets) besparen op transport en entreegeld voor bezienswaardigheden.

■ **Kun je het centrum van Rome te voet bezoeken?**

De benenwagen is de beste manier om de stad te ontdekken! Het is inderdaad leuk om met de neus in de wind het centrum te verkennen. Buiten het centrum (Garbatella, E.U.R., San Lorenzo, Via Appia Antica) kan de bus of de metro wel handig zijn: op het stadsplattegrondje lijkt alles vlakbij te liggen, maar in werkelijkheid ...

■ **Zijn kinderen hier welkom?**

Rome is ideaal om kinderen vanaf 8-10 jaar bijna 2000 jaar geschiedenis bij te brengen (Forum, Capitolium, Colosseum, fonteinen, parken). En wat betreft het eten, kun je het niet beter treffen: pizza's, pasta, ijsjes ... Ga ook eens met hen wandelen in plaats van ze het ene museum in en het andere uit te sleuren, waardoor ze alleen maar moe worden ... en jip ook!

■ **Moet je Italiaans spreken om je verstaanbaar te kunnen maken?**

Zoals overal is het handig om een paar woordjes te kennen. De Italianen begrijpen goed Frans, maar ze hanteren steeds meer het Engels.

■ **Hoeveel tijd heb je nodig om in Rome 'alles' te zien?**

Je moet weten dat je in Rome nooit 'alles' hebt gezien! Ideaal is een week: zo kun je de stad ontdekken zonder dat je je hoeft te haasten. Maar ook voor een weekend is dit een uitstekende bestemming. Je kunt immers altijd terugkomen.

HET COLOSSEUM IS EEN KLASSIEKER ONDER TOERISTEN.

ROME

PRAKTISCH

ABC van Rome	20
Alvorens te vertrekken	20
Budget	22
Feesten en feestdagen	24
Gehandicapten	26
Geldzaken	26
Gezondheid	27
Internetadressen	27
Kinderen (en ouders)	29
Klimaat	30
Musea, bezienswaardigheden en monumenten	30
Noodgevallen	33
Openingstijden	33
Oriëntatie	34
Overnachten	35
Post	37
Reisliteratuur	38
Reisroutes	38
Risico's en ergernissen	41
Roken	42
Rome gratis	42
Taal en woordenschat	43
Telecommunicatie	46
Vervoer	48
Winkelen	49

ABC VAN ROME

OPPERVLAKTE - 1400 km².

BEVOLKING - 2.753.000 inwoners.

BURGEMEESTER - Ignazio Marino (democraat, centrum-links; sinds juni 2013).

AANTAL TOERISTEN PER JAAR - 16 miljoen.

AANTAL FONTEINEN - bijna 300.

AANTAL KERKEN - meer dan 400.

DE ZEVEN HEUVELS - Capitool, Palatijn, Aventijn, Quirinaal, Viminaal, Esquilijn en Caelius.

Het is algemeen bekend dat alle wegen naar Rome leiden ... een onthullende weg voor een reis naar Italië! Je vindt nergens anders een stad waar 28 eeuwen geschiedenis zo aanwezig zijn. Dit is de stad bij uitstek voor de liefhebbers van oude stenen! Rome is een echt openluchtmuseum, een stad die haar architecturale samenhang heeft weten te bewaren. De tempels en antieke amfitheaters (sommige in uitzonderlijk goede staat) maken integraal deel uit van het urbanisme, ze tekenen de stad. De ontelbare kerken getuigen van de tijd van de eerste christenen. De renaissancepaleizen ademen barok, zoals de fonteinen en bepaalde pleinen. En dan hebben we het nog niet over de steegjes met hun middeleeuwse charme die van Rome een plek maken waar alle stijlen samengaan. Geen ingrijpende veranderingen als gevolg van de industrialisering en het modernisme, alleen maar schoonheid! De lekkerbekken onder ons zullen hun hart verliezen aan de Romeinse gastronomie. Op het menu *caccio e pepe*, *bucatini all'amatriciana*, *carciofi alla giudea*, *abbacchio al forno* vergezeld van een lekker wegdrinkend wijntje van Castelli Romani. Vergeet geen muntje te gooien in de Trevifontein als je wilt terugkeren naar de Eeuwige Stad ...

ALVORENS TE VERTREKKEN

Nuttige adressen

In België

ITALIAANSE DIENST VOOR TOERISME - Emile Clausstraat 28, 1050 Brussel
 ☎ (02) 647 11 54 @ brussels@enit.it
 🌐 enit.it en 🌐 italia.it.

AMBASSADE VAN ITALIË - Emile Clausstraat 28, 1050 Brussel ☎ (02) 643 38 50.
 Fax (02) 648 54 85 @ ambbruxelles@esteri.it 🌐 ambbruxelles.esteri.it.

ISTITUTO ITALIANO DI CULTURA - Livornostraat 38, 1000 Brussel ☎ (02) 533 27 20.
 Fax (02) 534 62 92 @ iicbruxelles@esteri.it 🌐 iicbruxelles.esteri.it.

WEGWIJZER REISINFO - Beenhouwersstraat 9, 8000 Brugge ☎ (050) 33 75 88 @ info@wegwijzer.be 🌐 wegwijzer.be. Onafhankelijk reisinformatiecentrum met leeszaal (reisgidsen, tijdschriften, kaarten, reisversla-

gen). Uitgever van het magazine *Reiskrant*. Organisator van Reismarkt (reizigers informeren reizigers) workshops en andere activiteiten. Jeugdendienst en ledenvereniging.

In Nederland

AMBASSADE VAN ITALIË - Alexanderstraat 12, 2514 JL Den Haag ☎ (070) 302 10 30. Fax (070) 361 49 32 @ embitaly.denhaag@esteri.it 🌐 ambblaja.esteri.it.

ISTITUTO ITALIANO DI CULTURA - Keizersgracht 564, 1017 EM Amsterdam ☎ (020) 626 39 87 @ iicamsterdam@esteri.it 🌐 iic-amsterdam.esteri.it.

In Italië

AMBASSADE VAN BELGIË - Via dei Monti Parioli 49, 00197 Rome ☎ 360 95 11. Fax 361 01 97 @ rome@diplobel.fed.be 🌐 diplomatie.belgium.be/italy.

AMBASSADE VAN NEDERLAND - Via Michele Mercati 8, 00197 Rome ☎ 3228 6001.
 @ rom@minbuza.nl 🌐 italie.nlabassade.org.

Identiteitsbewijzen

In België

Een identiteitskaart volstaat. Kinderen onder de twaalf jaar moeten in het bezit zijn van een eigen identiteitsbewijs met foto, verkrijgbaar bij de gemeentediensten van je woonplaats. Reist het kind met één van de ouders, dan is het wenselijk dat de ouder die het niet vergezelt een schriftelijke toestemming opmaakt (in het Engels of Italiaans) en die laat legaliseren door het gemeentebestuur.

In Nederland

Een Europese identiteitskaart of geldig paspoort volstaat. Dat geldt ook voor kinderen. Reist het kind met één van de ouders, dan is het wenselijk dat de ouder die het niet vergezelt een schriftelijke toestemming opmaakt (in het Engels of Italiaans) en die laat legaliseren door het gemeentebestuur.

Ben je onder de 18 jaar en reis je alleen of met een persoon die niet één van de ouders is, dan is de schriftelijke toestemming van beide ouders vereist (in het Engels of Italiaans). Het bewijs moet worden gelegaliseerd.

Heb je niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit, neem dan contact op met de ambassade van Italië in België of Nederland.

VOOR DE ZEKERHEID ...

Het is geen verkeerd idee om scans te maken van je paspoort, visa, bankpas, vliegticket(s), verzekeringspolis en hotelvouchers. Stuur ze vervolgens als een pdf-bijlage in een mail naar jezelf. In geval van verlies of diefstal kun je die documenten dan heel gemakkelijk in een internetcafé weer (laten) afdrukken en zul je het probleem sneller kunnen oplossen bij de autoriteiten.

Internationale studentenkaart

Deze kaart is in de hele wereld het bewijs dat je student bent. Hiermee kun je profiteren van verschillende voordelen, diensten en studententarieven (op vervoer, overnachtingen, cultuur enzovoort). Met de kaart heb je ook diverse speciale voordelen tijdens het reizen (korting op vliegtickets, hotels en jeugdherbergen, verzekeringen, simkaarten, autoverhuur).

De kaart kost € 15. Je kunt deze verkrijgen op vertoon van je identiteitskaart, je studentenkaart en een foto.

In België

CONNECTIONS - *Connections Travel Shops in Aalst, Antwerpen, Brasschaat, Brugge, Brussel Centrum, Brussel Elsene VUB, Brussel Schuman, Brussel Toison d'Or, Brussels Airport, Ukkel, Gent, Gent Expo, Hasselt, Kortrijk, Kraainem, Leuven, Lommel, Mechelen, Mortsel, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout, Vilvoorde.*

Call-Center ☎ (070) 23 33 13 🌐 *connections.be.*

Via 🌐 *isic.be.*

In Nederland

KILROY TRAVELS NETHERLANDS - *Singel 413, 1012 WP Amsterdam, ☎ (020) 524 51 00 🌐 kilroytravels.nl.* Er zijn ook kantoren in Utrecht en Groningen.

JOHO - @ *info@joho.nl* 🌐 *joho.nl.* Er zijn kantoren in Den Haag (hoofdkantoor), Amsterdam, Leiden, Groningen en Utrecht. Via 🌐 *isicnederland.nl.*

Internationale jeugdherbergkaart

De jeugdherbergkaart is te gebruiken in meer dan negentig landen en opent de deuren van de vierduizend hostels van de keten *Hostelling International*. De openingstijden verschillen per land en per hostel. De kaart is vaak verplicht bij een verblijf in een jeugdherberg, dus we raden je aan er voor vertrek een aan te vragen.

BASILICA DI SAN PIETRO; DE SINT-PIETERS-BASILIEK IS DE GROOTSTE TER WERELD.

VATICAANSTAD EN OMGEVING: PRATI EN BORGO

Castel Sant'Angelo	178
Piazza San Pietro	181
Basilica di San Pietro	182
Cupola	184
Cortile della Pigna	186
Stanze di Raffaello	188
Capella Sistina	189
Pinacoteca	192

De huidige grenzen van Vaticaanstad zijn vastgelegd in het Verdrag van Lateranen dat op 11 februari 1929 werd ondertekend door Mussolini. Op die datum wordt de nationale feestdag van de staat gevierd. Deze kleinste onafhankelijke staat ter wereld beslaat slechts 20 ha gebouwen en tuinen, maar bezit wel 50 ha rond en in de stad Rome. Wie zegt dat Latijn een dode taal is? Het is de officiële taal van het Vaticaan, tenminste voor de juridische teksten. De taal die dagelijks wordt gebruikt, is natuurlijk het Italiaans, terwijl de diplomatische betrekkingen verlopen in het Frans. En de Zwitserse garde dan? Wel die spreekt Duits! En verder heeft Vaticaanstad eigen postzegels, een eigen drukkerij, een eigen rechtbank, een eigen elektriciteitscentrale, een eigen radiozender en een eigen treinstation dat aangesloten is op het Italiaanse spoorwegnet. Nu je (bijna) alle technische gegevens kent van deze minuscule staat, kun je zonder angst de zuiver virtuele grens ervan overschrijden en met vreedzame bedoelingen de schatten ervan gaan ontdekken. Je zult je gelukkig voelen op het Sint-Pietersplein en in de immense basiliek en boven op de koepel zul je je een engeltje wanen, zo dicht bij de hemel. Een hemel die schittert onder het door Michelangelo beschilderde gewelf van de beroemde Sixtijnse Kapel.

SLAPEN

CAMPING

A Roma Camping (buiten plattegrond, via A3): Via Aurelia 831 ☎ 06 66 23 018 @ info.campingroma@ecvacanze.it @ ecvacanze.it ♿ 4 km ten westen van het Vaticaan. Neem met de auto afrit 'Via Aurelia' (afrit 1) op de snelweg. Tegenover supermarkt Panorama (niet eenvoudig als je uit het centrum van Rome komt: keer om bij de 1ste afrit na Panorama). Met het openbaar vervoer 🚏 Cornelia (lijn A) en dan bus 246 (rijdt tot 24.00 u). Van het Vaticaan neem je bus 247; stopt aan de overkant van de camping (voetgangersbrug over de weg). Pendeldienst tegen betaling van/naar Fiumicino en het Vaticaan: om het kwartier. Het hele jaar dag en nacht geopend. Reken op € 18-30 voor 2 personen met tent, afhankelijk van het seizoen. Je kunt ook een chalet of een bungalow huren. Wifi. Goed onderhouden, degelijk sanitair, winkeltje, snackbar, zwembad enzovoort. Er zijn echter ook een paar minpunten: het terrein ligt vlak bij de weg, de staanplaatsen en bungalows liggen heel dicht bij elkaar en in de zomer is er bijna geen schaduw.

RELIGIEUZE INSTELLINGEN

🏠 **Casa per ferie 'Santa Maria alle Fornacci' (plattegrond A3, 310):** Piazza S. Maria alle Fornacci 27 ☎ 06 39 36 76 32 @ cffornacci@tin.it 🌐 trinitaridematha.it. Ingang links van de kerk. Tweepersonskamer met badkamer € 60-100. Ontbijt inbegrepen. Geen avondklok. Internet, wifi. Ontstaan uit de Orde der Trinitariers, die de taak had om de tot slaaf gemaakte kruisridders te bevrijden. Dit grote etablissement biedt sobere, maar voldoende comfortabele kloosterkamers aan. De meeste hebben twee kleine bedden, maar er zijn er ook een paar met grote bedden voor een, twee en zelfs drie personen. Receptie, tv-kamer, zithoek en ontbijtzaal op een grote en heldere tussenverdieping.

JEUGDHERBERGEN

🏠 **Pensione Ottaviano (plattegrond B2, 44):** Via Ottaviano 6 (2de verdieping) ☎ 06 39 73 81 38 @ info@pensioneottaviano.com

🌐 **pensioneottaviano.com.** Reken op € 26-40 per persoon voor een overnachting in een slaapzaal met 3-8 bedden, afhankelijk van het seizoen. Tweepersonskamer met badkamer € 45-60. Betaalkaarten niet geaccepteerd. Internet. Deze kleine privéjeugdherberg steelt generatie na generatie de harten van jonge reizigers. Dit is allereerst te danken aan de broederlijke sfeer, maar beslist ook aan de degelijke slaapzalen waarvan sommige zelfs zijn uitgerust met een badkamer. En je kunt er ook gerust een boterhammetje smeren, alleen jammer dat er geen gemeenschappelijke ruimte en ook geen keuken is. Het blijft wel een goed adresje.

🏠 **Hotel Colors (plattegrond B2, 45):** Via Boezio 31 ☎ 06 68 74 030 @ hotelcolors@gmail.com 🌐 colorshotel.com 📍 Lepanto of Ottaviano (lijn A). Reken op € 20-40 per persoon voor een bed in een slaapzaal, afhankelijk van het seizoen (in juli-sept. zijn deze plaatsen voorbehouden aan reizigers tussen 18-38 jaar). Ontbijt niet inbegrepen. Tweepersonskamer zonder of met badkamer € 50-150, alleen na reservering (hier is het ontbijt wel inbegrepen). Internet, wifi. Een gezellige jeugdherberg ... Het zijn voornamelijk jonge feestvierders die komen logeren in de leuke kamers en de aangepaste slaapzalen. Mooie tinten en altijd verzorgd. Volledig uitgeruste keuken en fantastisch rustig terras. Wasmachine. Onnodig te zeggen dat het er vaak vol zit. Handig om te weten: er is maar een sleutel voor elke slaapzaal, de deuren blijven om praktische redenen dus vaak open.

HOTELS EN PENSIONNETJES

GOEDKOOP TOT DOORSNEEPRIJS

🏠 **Hotel Sant' Angelo (plattegrond C2, 71):** Via Marianna Dionigi 16 ☎ 06 32 42 000 @ info@hotelsa.it 🌐 hotelsa.it. Tweepersonskamer € 80-140 (hotel) en 60-120 (bijgebouw). Wifi. De ontzettend vriendelijke ontvangst zet meteen de toon. Leuk adresje met een hoofdgebouw en een vlakbij gelegen bijgebouw. De inrichting doet een beetje retro aan: best aangenaam en vol goede intenties (lijsten, tafels ...). Correct uitgeruste kamers. De prijzen

veranderen van dag tot dag, maar zullen nooit overdadig hoog zijn. Vermijd de periodes rond religieuze feesten!

Marta Guest House (plattegrond B2, 48): Via Tacito 41 ☎ 06 68 89 29 92 @ marta-guesthouse@iol.it 🌐 martaguesthouse.com. Tweepersoonskamer met badkamer € 50-120, afhankelijk van het comfort en het seizoen. Reken op € 75-150 voor een driepersoonsappartement. Parkeren tegen betaling: € 30 per dag. Wifi. Op de eerste en derde verdieping van een 18de-eeuws paleis. Deze brandschone B&B onderscheidt zich door zijn lichte, ruime en rustige kamers. Stijlvolle inrichting met meubels die her en der in antiekwinkels zijn opgesnord. De geluidsisolatie vormt soms wel een probleem, wat vaak het geval is bij dit soort etablissementen. Redelijke prijzen in het laagseizoen, maar te duur als de toeristenstroom op gang komt.

Pensione Paradise (plattegrond B2, 47): Viale Giulio Cesare 47 ☎ 06 36 00 43 31 @ info@pensioneparadise.com 🌐 pensione-paradise.com 📍 Lepanto (lijn A). Neem trap A achteraan op het binnenplaatsje (3de verdieping; lift). Tweepersoonskamer zonder of met badkamer € 60-110, afhankelijk van het seizoen. Geen ontbijt. Dit hotel mag zich dan al op de derde verdieping bevinden, je bent nog lang niet in het paradijs ... Een tiental eenvoudige kamers met tv. Sobere, maar beslist niet onaangename inrichting. De kamers zonder bad hebben een wastafel en ... een bed van slechts 1,20 m breed! Ideaal voor reizigers die graag dicht tegen elkaar aan liggen. Een bescheiden, maar toch redelijk adres, vooral omdat het heel dicht bij de metro ligt. Goede ontvangst.

DOORSNEEPRIJS

Hotel Beldes (plattegrond B2, 40): Via degli Scipioni 239 ☎ 06 32 65 10 36 @ info@beldeshotel.com 🌐 beldeshotel.com 📍 Lepanto (lijn A). Tweepersoonskamer € 80-150, afhankelijk van het seizoen. Ontbijt inbegrepen. Een schoolvoorbeeld van een charmehotel: nog geen twintig kamers, een heel persoonlijke ontvangst en vooral een indrukwekkend interieur dat zo uit een woontijdschrift lijkt te komen. De

kamers zijn allemaal heel smaakvol ingericht en goed uitgerust (tv, minibar, kluisje). Om te cocoonen!

Hotel Amalia (plattegrond B2, 46): Via Germanico 66 ☎ 06 39 72 33 56 @ info@hotelamalia.com 🌐 hotelamalia.com. Tweepersoonskamer met badkamer € 70-180, afhankelijk van het seizoen. Ontbijt inbegrepen. Parkeren tegen betaling. Wifi (betaald). 10% korting op de kamerprijs bij rechtstreekse reservering. Rustige sfeer en gezellig ingerichte kamers. Vriendelijke en professionele ontvangst. In de kamers op de hoogste verdieping heb je een fantastisch uitzicht op de koepel van het Vaticaan! Minpunten: het ontbijt is niet echt om over naar huis te schrijven en de prijzen rijzen de pan uit in het hoogseizoen.

LUXUEUS TOT HEEL LUXUEUS

Orange Hotel (plattegrond B2, 300): Via Crescenzo 86 ☎ 06 68 68 969 @ info@orangehotelrome.com 🌐 orangehotelrome.com. Tweepersoonskamer € 110-300, afhankelijk van het seizoen. Wifi. 10% korting als je rechtstreeks bij het hotel reserveert voor een verblijf tussen jan. en maart, juli-aug. en nov.-dec. (niet op feestdagen). Een *natural chic* hotel, of hoe noem je dat? Wij zouden het eerder trendy willen noemen, want het hotel doet zijn naam echt wel eer aan. Oranje is de dominante kleur, van de verlichting in de badkamers tot de stoelen en de Vespa die als decoratie in de gezellige salon staat. Heel hip. Mooie, comfortabele designkamers; misschien wel een beetje te klein. Terras met panoramisch uitzicht. Jacuzzi, bar en restaurant. Veel lawaai aan de straatkant. Heel prettige ontvangst. Niet goedkoop, maar tijdens het seizoen kun je via internet wel dingen regelen!

Villa Laetitia (plattegrond C1, 303): Lungotevere delle Armi 22-23 ☎ 06 32 26 776 @ info@villalaetitia.com 🌐 villalaetitia.com. Tweepersoonskamer vanaf € 200. Wifi. Anna Fendi, een van de dochters van de ontwerper met dezelfde naam, is erin geslaagd in deze prachtig gerestaureerde villa een heel gezellige sfeer te creëren. Voorbij de schitterende atlanten aan de voordeur word je op geraffineerde en

hoffelijke wijze ontvangen. Sommige kamers liggen op de verdieping (monumentale trap) van het hotel, andere zijn ondergebracht in het *garden house* dat van de weg af ligt en dat uitkijkt over een fraaie tuin. De soms wel wat kleine kamers zijn fantasierijk ingericht. Het geheel is een echt pareltje! Zuivere Italiaanse traditie, ingekleed met smaak en talent. *Bravissimo!*

ETEN

Opgelet: in de supertoeristische buurt van het Sint-Pietersplein en de Vaticaanse musea worden vaak niet zo katholieke praktijken toegepast (te dure bediening, te duur water ...). Niets om je echt druk om te maken, maar een gewaarshuwd reiziger telt altijd voor twee!

UIT HET VUISTJE

Pastificio Bonci (plattegrond A1, 165): *Via Trionfale 34-36. Geopend ma.-za. 7.45-20.30 u en zo. 9.00-15.00 u.* Erg bekende bakkerij. Heel Rome komt hier voor de speciaal geknede broodjes: zacht en luchtig. Ideaal voor een korte pauze.

Il Pizzarium (plattegrond A2, 166): *Via della Meloria 43. Geopend ma.-za. 11.00-22.00 u; zo. 12.00-16.00 u en 18.00-22.00 u.* Verrukkelijke pizzapunten om mee te nemen (de beste van de stad, schijnbaar). Gemaakt met ingrediënten van de eerder vermelde bakkerij. Altijd heel erg druk!

Feliziani (plattegrond A2, 75): *Via Candia 61 ☎ 06 39 73 73 62. Geopend ma.-za. Reken op € 10 als je ter plaatse eet, goedkoper als je het meeneemt.* Een bakkerij om de aardse honger te stillen na een bezoek aan het vlakbij gelegen Vaticaan. Heerlijke *panini*, pizzapunten en andere zoete lekkernijen om mee te nemen of om op te eten aan de kleine balie.

Fa Bio (plattegrond A-B2, 277): *Via Germanico 43 ☎ 06 64 52 58 10. Geopend ma.-za. 9.30-18.00 u (in de zomer tot 20.00 u). Reken op € 6-12 voor een hapje en een drankje.* Dit eet-huisje met appelgroene muren heeft slechts de grootte van een postzegel, maar heeft er geen moeite mee om de liefhebbers van bioproducten in vervoering te brengen. Fabio maakt alles ter

plaatse klaar en staat zo borg voor versheid en kwaliteit: salades, smoothies, versgeperst vruchtensap, warme schotels en zelfs brood! Een paar krukjes voor wie zijn benen niet meer voelt!

Mondo Arancina (plattegrond B2, 90): *Via Marcantonio Colonna 38 ☎ 06 97 61 92 13 @ info@mondoarancina.it. Dag. geopend 10.00-22.00 u. Reken op € 2-3 voor een pizzapunt.* De ster is hier de *arancina*. Verheven tot de rang van gastronomische specialiteit (gegarandeerde herkomstbenaming van Sicilië): een gevulde en in olijfolie gefrituurde rijstbol. Je hoeft alleen nog maar te kiezen tussen de originele versie (*ricotta* en *spinazie*) en veel gewaagdere varianten, waarbij alle ingrediënten geoorloofd zijn. Ook heel lekkere pizza's per stuk (licht en knapperig) en een bar waar je koffie kunt drinken (als je natuurlijk een plaatsje vindt, want het is hier altijd druk).

Mastrogusto (plattegrond B2, 91): *Via dei Gracchi 193 ☎ 38 91 21 40 81 @ info@mastrogusto.it. Geopend ma.-za. 9.00-20.30 u. Reken op € 4 voor een panino.* Heel mooie delicatessenwinkel die bekendstaat om de goede kwaliteit van zijn producten. Het leuke is dat ze de *panini* op bestelling bereiden, helemaal volgens jouw smaak: *mozzarella* (uiteraard DOP), *prosciutto crudo*, *pancetta*, *polpette di manzo* ... En daarbij een ambachtelijk gebrouwen biertje! Het valt niet mee om uit zoveel lekkers te kiezen.

Franchi (plattegrond B2, 81): *Via Cola di Rienzo 200 ☎ 06 68 74 651 @ info@franchi.it. Geopend ma.-za. 9.00-20.30 u.* Wie kan de geur van gebakken worstjes, stukken kaas of ovenschotels boordevol heerlijkheden weerstaan? Deze delicatessenwinkel-traiteur is al meer dan vijftig jaar een gewaardeerde zaak en de eigenaar kent zijn vak. Aan de toonbank staat het op elk uur van de dag vol met mensen die smullen van de smeugige *suppli*, de heerlijke combischotels, de verse pasta of de lekkere broodjes. Voor de kleine en grote trek.

GOEDKOOP TOT DOORSNEEPRIJS

La Pratolina (plattegrond B2, 147): *Via degli Scipioni 248-250 ☎ 06 36 00 44 09. Geopend ma.-za. 19.00-24.00 u. Reken op € 6-10 voor een pizza.* Je moet wel reserveren! Dit

uitstekende adresje heeft zijn succes alleen aan zichzelf te danken: aangename inrichting, vriendelijke ontvangst en pizza's die ver boven het gemiddelde uitsteken. De ovale vorm geeft ze een rustieke look en ze blijken heel licht en knapperig te zijn als ze uit de houtoven komen. En voor deze ene keer: de nagerechtes zijn heerlijk (zelfgemaakt, dus nogal wiedes).

✘ **Ai Balestrari (plattegrond B2, 348):** *Pizza dell'Unità 27* ☎ 06 32 11 15 70 @ info@aibalestrari. In de winter gesloten op ma. Pizza's € 7-10. Reken op € 20-25 voor een maaltijd. Dit adres dat al sinds mensenheugenis bekend is bij de Romeinen, dankt zijn reputatie aan de heerlijke, in de houtoven gebakken pizza's. De inrichting stelt niets voor, maar dit is wel de ideale plek om krachten op te doen, voor of na een lang bezoek aan het Vaticaan.

✘ **Ragno d'Oro (plattegrond B2, 329):** *Via Silla 26* ☎ 06 32 12 362 @ info@ragnodoro.org. Geopend ma.-za. Jaarlijkse vakantie: aug. Reken op € 20 voor een maaltijd. De 'gouden spin' (*ragno d'oro*) weeft rustig haar web in een grote en lange zaal, waar het aangenaam toeven is. Hier komen stamgasten eenvoudige, maar altijd lekkere schotels eten. Op het menu: anti-pasta, pasta, assortiment van vlees en gebak. Zeer aanvaardbare prijzen en vriendelijke bediening. Een van de beste adresjes van de buurt.

✘ **Mamà (plattegrond B2, 353):** *Via Sforza Pallavicini 19-21* ☎ 06 68 13 90 95 @ mama_ristobistrot@yahoo.it. Dag, geopend 8.00-24.00 u. Ontbijt € 10,50; lunchmenu € 15. Een adres dat zich duidelijk onderscheidt van het stereotype beeld van een traditioneel restaurant. Vaarwel geruite tafelkleden en kaarsjes, leve het moderne meubilair en de rekken met boeken! Je kiest een schotel op het zwarte bord: geslaagde combinatie tussen traditioneel en innovatief. En bovendien vol smaak en opgediend met een glimlach. Hier kan iedereen op elk uur van de dag terecht: leeshoekje, theesalon, ontbijt, snelle lunchformules, uitgebreide diner, fauteuils voor een gezellige babbel met vrienden ...

✘ **Art Studio Café (plattegrond B2, 359):** *Via dei Gracchi 187a* ☎ 06 32 60 91 04 @ info@artstudiocafe.com. Geopend ma.-za. 7.30-21.30 u. Salades € 5-8; lunchformules

€ 5-10. Reken op € 25 voor een maaltijd. Wifi. Een origineel concept waarbij je onder één dak een café, een mozaïekatelier, een creatief laboratorium, een kleine kunstgalerie en een winkel-tje vindt. Warme omgeving, heel veel licht. De ideale plaats om overdag in alle rust te genieten van een lekker drankje. Ook leuk voor een eenvoudige hapje 's middags of het *aperitivo* aan het begin van de avond. De porties zijn niet zo groot, maar de prijzen zijn dan ook miniem. Attente bediening.

✘ **L'Angoletto ai Musei (plattegrond A2, 96):** *Via Leone IV 2a* ☎ 06 39 72 31 87 @ info@angolettoaimusei.com. Geopend wo.-ma. Gerechten en pizza's € 8-15. Reken op € 20-25 voor een maaltijd. Bediening niet inbegrepen (plus 15%). Akkoord, je trekt niet heel Rome door om bij dit toeristische adresje te komen, maar het is een interessante optie als je dicht bij het Vaticaan iets wilt eten. Redelijk goede pizza's en klassieke gerechten waarbij je waar voor je geld krijgt. Gastvrije ontvangst.

LUXUEUS

✘ **L'Arcangelo (plattegrond B-C2, 122):** *Via Belli 59/61* ☎ 06 321 09 92. Gesloten op za. avond en zo. Reken op € 35-40 voor een maaltijd, wijn niet inbegrepen. Lunchmenu € 25. Een vaste waarde in deze wijk. Duw de deur van dit etablissement met gematete ramen open: je zult beslist niet ontgoocheld zijn! Je vindt er de klassiekers van de Romeinse keuken en de talrijke stamgasten weten de lekkere gerechten van de chef (die ook nog een minuscule zaaltje heeft geopend, zie verderop bij Campo dei Fiori) naar waarde te schatten.

✘ **Il Matriciano (plattegrond B2, 126):** *Via dei Gracchi 55* ☎ 06 32 12 327. ♿ In de winter gesloten op wo. en in de zomer op za. Jaarlijkse vakantie: aug. Reken op € 35-50 voor een maaltijd à la carte. Wifi. Op-en-top klassiek restaurant, zowel wat de sierlijke inrichting als de keuken betreft. Traditionele Romeinse gerechten die volgens de regels van de kunst worden bereid: *tagliolini alla barcarola* of *con funghi porcini*, gebraden lamsvlees of gegrilde vis ... Je zult niet worden teleurgesteld. Een

goed restaurant, vooral als je een tafeltje op het terras weet te bemachtigen (aan een vrij rustige straat).

ENOTECA (WIJNBAR)

📍 **Enoteca Del Frate (plattegrond B2, 181):** *Via degli Scipioni 118* ☎ *06 32 36 437* 📧 *info@enotecadelfrate.it*. *Geopend ma.-za. Aperitiefbuffet 18.30-21.00 u. Jaarlijkse vakantie: aug. Gerechten € 12-18. Reken op € 30-35 voor een maaltijd. Glas wijn € 6-9.* Dit is een authentieke wijnkelder, waar de rekken gevuld zijn met zorgvuldig uitgekozen kwaliteitsflessen. En dan rechts een lange en mooie zaal waar oude gewelven en modern meubilair stijlvol worden gecombineerd. Maar als er niet genoeg plaats is, worden er gewoon tafeltjes neergezet in de kelder! Ideaal plekje voor een verfijnde *aperitivo* of om het wijnproeven voort te zetten rond verzorgde en inventieve seizoensschotels die uitsluitend met kwaliteitsproducten worden bereid. Goede ontvangst.

EEN LEKKER IJSJE OF LEKKER GEBAK ETEN

📍 **Mo's Gelateria (plattegrond B2, 280):** *Via Cola di Rienzo 174* ☎ *06 68 74 357*. *Dag. geopend 11.00-20.00 u (za. tot 24.00 u).* Een kleine familiezaak die bekendstaat om het grote aanbod van ijsjes en om de ambachtelijke bereiding van chocolade. Ook het gebak is lekker.

📍 **Gelateria dei Gracchi (plattegrond B2, 278):** *Via dei Gracchi 272* ☎ *06 32 16 668*. *Dag. geopend 12.00-22.00 u (vr.-za. tot 24.00 u).* In deze buurt zijn ze eensgezind over de kwaliteit van het ijs (met seizoensfruit) dat op dit adres wordt aangeboden. Ook het grote aanbod van smaken wordt gewaardeerd (dat met pistachenoten van Bronte is heerlijk).

📍 **Dolce Maniera (plattegrond B2, 149):** *Via Barletta 27*. *Dag. geopend.* Een adresje dat verrast! Je moet een paar treden naar beneden om bij deze bakkerij op de kelderverdieping te komen. Kwaliteit en versheid zijn verzekerd! Volgens de buurtbewoners HET zoete adres van de wijk. Je kunt er ook hartige hapjes krijgen, maar die zijn minder interessant.

LEKKERE PRODUCTEN KOPEN

📍 **Bufalallegra (plattegrond B2, 250):** *Via Orazio 17* ☎ *06 32 27 287*. *Geopend di.-za. 9.30-13.30 u en 17.00-20.00 u.* Kijk naar de naam en je weet het ... Hier is de *mozzarella de bufala* het allerbelangrijkst en dan uiteraard die uit Paestum (naar het schijnt de beste). Van een onnavolgbare kwaliteit. Ook *pecorino* (ongetwijfeld *romano*) en enkele andere kazen uit de streek.

📍 **Castroni (plattegrond B2, 81):** *Via Cola di Rienzo 196* ☎ *06 68 74 383*. *Geopend ma.-za. 8.00-20.00 u.* Een van de mooiste Romeinse kruidenierswinkels. Een ontzettend groot en gevarieerd aanbod van kwaliteitsvoedingsmiddelen: koffie, olijfolie, pasta, specerijen, sauzen, luxeconserven ... Je kunt er ook een verrukkelijke *caffè* drinken (er is een balie). Andere winkels, onder meer *Via Flaminia 28* (in de buurt van het *Piazza del Popolo*) en *Via Ottaviano 55* (de Romeinen zelf mijden dit laatste adres omdat het te toeristisch is).

📍 **Franchi (plattegrond B2, 81):** zie eerder in de rubriek 'Uit het vuistje' onder 'Eten'.

DIVERSEN

📍 **Soprani (plattegrond B2, 352):** *Via del Mascherino 29* ☎ *06 68 80 14 04* 🌐 *soprano.it*. *Geopend ma.-za. 9.00-13.30 u en 14.30-18.30 u.* In de overvloed van boetiekjes die rondom het Vaticaan gespecialiseerd zijn in religieuze artikelen onderscheidt deze zich door zijn lage prijsjes en zijn groot aanbod. Halleluja!

WAT IS ER TE ZIEN?

De wijk Borgo (plattegrond B2)

• **Bereikbaarheid:** 📍 *Ottaviano, San Pietro of Lepanto. Bus 40 en 64 vanaf Termini. Ook de nummers 34, 49, 62, 280 ... brengen je ter plekke.*

Een beetje geschiedenis

Het gebied tussen de Vaticaanse heuvels en de Tiber, de *Ager Vaticanus*, was in de Romeinse tijd geen zelfstandige wijk. Het was eerder een voorstedelijk gebied, dat doorkruist werd door wegen en dat bezaaid was met grafstenen. Er stonden

ook grote villa's die al snel werden opgenomen in het keizerlijke domein. Het was trouwens in de tuin van de villa van Agrippina dat de sympathieke Caligula zijn eigen stadion liet bouwen. De niet minder aardige keizer Nero voltooide het. Het besloeg de volledige linkerflank van de huidige Sint-Pietersbasiliek.

Op de plaats van de tuinen van de villa Domitia werd in de 2de eeuw n.Chr. het *mausoleum van Hadrianus* gebouwd. Dit is het laatste heidense gebouw dat tijdens het keizerrijk in deze buurt is opgetrokken. Er werd speciaal een brug aangelegd om het mausoleum met het Marsveld te verbinden: de *pons Aelius*, de voorloper van de Ponte Sant'Angelo.

Volgend op het martelaarschap van de H. Petrus werd hier dan in de 4de eeuw een eerste basiliek gebouwd. De toestroom van bedevaartgangers bleef in de loop der jaren toenemen. Petrus gaf dus in zekere zin vorm aan deze wijk die er alles aan deed om het verblijf van de pelgrims aangenamer te maken.

De bezienswaardigheden

🗨️ Via della Conciliazione (plattegrond B2): dit is de koninklijke weg die van de Engelenburcht naar de Sint-Pietersbasiliek leidt. De naam ervan herinnert aan het historische akkoord dat het Vaticaan en de Italiaanse staat in 1929 afsloten, het bekende *Verdrag van Lateranen*. De Via della Conciliazione is in 1937 in gebruik genomen, maar de werkzaamheden sleepten voort tot 1950. Voor de aanleg van deze weg moesten immers heel wat oude huizen van de Borgo worden afgebroken. Carlo Fontana had dus voor de realisatie van zijn project veel meer tijd nodig dan hij ooit had kunnen voorzien. Maar wat rest er vandaag nog van

deze oude wijk en van het effect dat vroeger gepaard ging met het plots opduiken van een zonnovergoten plein aan het einde van een donker steegje? Het was juist hierdoor dat de bedevaartgangers, die via de Borgo aankwamen bij de Sint-Pietersbasiliek zo gefascineerd waren. Nu is dit de favoriete plek voor auto's en toeristenbussen; voor ons een reden te meer om snel door te lopen. Om de wijk niet te kort te doen moeten we vermelden dat enkele van de mooiste huizen van de oude Borgo eenvoudigweg zijn verplaatst. Ze staan nu aan de Via della Conciliazione, zoals het Palazzo Torlonia (nummer 130) en het Palazzo Penitenzieri (nummer 33). Ook interessant is de Chiesa Santa Maria in Traspontina.

■ **Het gebied ten zuiden van de Via della Conciliazione:** de plaats waar de eerste buitenlandse bedevaartgangers, vaak Angelsaksen, zich vestigden; vandaar ook de middeleeuwse bijnaam *Burgus Saxonum*. Dit gebied omvat de Borgo Santo Spirito, die zo werd gedoopt na de bouw van het grote Santo Spirito-hospitaal op initiatief van Sixtus IV. Dit is een van de zeldzame getuigenissen van het begin van de renaissance in Rome. Stop ook even bij de *Chiesa Santo Spirito in Sassia*, de aan het hospitaal grenzende kerk, en iets verder bij het schattige *kerkje van Santa Maria Annunziata* aan de Lungotevere Vaticano.

■ **Het gebied ten noorden van de Via della Conciliazione:** hier adem je de sfeer (of het gebrek aan sfeer) van de hedendaagse Borgo in. Op vele plaatsen is het een wijk zonder ziel die uitsluitend gericht is op het Vaticaan. Toch bestaat er nog een bescheiden buurtleven in de *borghi* Angelico, Vittorio en Pio. Wandel dus zeker eens door deze laatste met zijn eerbiedwaardige huizen uit de 16de en 17de eeuw. Je vindt er winkels met

CULTUUR

HET VONDELINGENRAD | Het is vanaf de middeleeuwen dat moeders hun baby konden achterlaten in een hospitaal of een klooster. Het instrument dat ze daarvoor gebruikten – een draaiende wieg waar je van buiten iets kon inleggen en die verborgen was achter een hek – is nog steeds zichtbaar in het kleine bakstenen gebouw rechts van de 'Ospedale Santo Spirito in Sassia' langs de Lungotevere in Sassia, aan de rand van de Tiber, op een steenworp afstand van het Vaticaan.

religieuze kitsch, maar ook kruidenierszaken en cafés waar oude buurtbewoners nog graag komen. Vandaar trek je naar de rustige, provinciale en charmante Borgo Vittorio, waarvan de naam herinnert aan de beroemde overwinning bij Lepanto.

Museo Storico Nazionale dell'Arte Sanitaria (nationaal historisch museum van de gezondheidskunst; plattegrond B3): *Lungotevere in Sassia 3* ☎ 06 67 87 864 🌐 museiscientificiroma.eu 📍 *Cipro Musei Vaticani (lijn A)*. Dit kleine historische museum is ondergebracht in het voormalige ziekenhuis *Santo Spirito* en bevat een collectie voorwerpen (zeldzame boeken en vreemde instrumenten) die door de eeuwen heen, van het keizerlijke Rome tot nu, werden gebruikt voor medische toepassingen. Wat betreft de anatomie vind je alleen al in zaal Flajani alle mogelijke en denkbare eigenaardigheden van het lichaam! Interessant voor de liefhebbers van skeletten en alle soorten misvormingen. Achteraan in de zaal Carbonelli: stoffige distilleerkolven, een opgezette krokodil aan het plafond, een hoop potjes voor geneesmiddelen, een schoorsteen van grijze steen die bedekt is met occulte tekens. Dit is de geslaagde reconstructie van een apotheek en een alchemistisch laboratorium uit de 17de eeuw. Werp een blik op de oven (om de drankjes op te warmen) in de schoorsteen. Gewoonweg magisch, ook al kunnen de haren op je armen rechtop gaan staan!

Castel Sant'Angelo (Engelenburcht; plattegrond B2): *Lungotevere Castello 50* ☎ 06 37 24 121 🌐 castelsantangelo.com ♿ *Geopend di.-zo. 9.00-19.30 u (de kassa sluit een halfuur eerder). Toegangsprijs: € 7 (je betaalt meer als er een tijdelijke tentoonstelling is); kortingen mogelijk; Roma Pass. Audiogids: € 4, met*

genummerde plattegrond en die kun je goed gebruiken want op het terrein zelf staat niets aangegeven. Gratis op de 1ste zo. van de maand. De 'Engelenburcht' dankt zijn naam aan de legende die vertelt dat op het monument een engel zou zijn verschenen en dat die engel zijn zwaard zou hebben teruggestoken in de schede om duidelijk te maken dat de pestepidemie die in Rome in 590 in alle hevigheid woedde, ten einde was. Deze imposante massa steekt af tegen het Vaticaan. Het Castel Sant'Angelo was oorspronkelijk (in het jaar 123) het mausoleum van Hadrianus: een reusachtige grafheuvel met erbovenop een bronzen standbeeld van de keizer en een vierspan. In de 3de eeuw werd het monument omgebouwd tot een fort en opgenomen in de Muur van Aurelianus. De middeleeuwse structuur, heel ingenieus gebaseerd op die van het oude mausoleum, valt meteen op. De gaten in de oude muur zijn die van de spijkers waaraan marmeren platen waren bevestigd. Er zijn talrijke Romeinse elementen in het kasteel geïntegreerd. Aan de buitenzijde niets anders dan verborgen trappen en doorgangen die samen een echt labirynth vormen. En dan heb je ook nog de indrukwekkende spiraalvormige helling van Alexander VI die rechtstreeks naar het hart van het kasteel voert en die je ook te paard kunt nemen. Deze helling ligt eigenlijk in het verlengde van de oorspronkelijke toegang naar de grafheuvel en loopt dan ook door een grafkamer die bestemd was voor de urnen met as van de keizerlijke familie. En dan verschijnt de pauselijke residentie. Het laatste wat je in dit onwaarschijnlijke fort zou verwachten, is ornamentele weelde en verfijning ... en toch is elke muur en elk plafond versierd met prachtige fresco's. Boven op de

ARCHITECTUUR

DE WEG VAN DE ENGELEN | In de 9de eeuw bouwde Nicolaas III de 'passetto', een lange vestingmuur die het Vaticaan met het Castel Sant'Angelo verbond. Innocentius VIII hield kardinaal Alexander Farnese, de toekomstige paus Paulus III, hier gevangen. De burcht stond bekend als een van de veiligste van Europa en werd een toevluchtsoord voor de pausen in tijden van crisis. Alexander VI liet zelfs een rechtstreekse verbinding aanleggen tussen het castello en het Vaticaan. In 1527 kon Clemens VII dankzij dit geheime pad ongezien wegvlugten voor de troepen van Karel V.

burcht geniet je van een adembenemend uitzicht op Rome en Vaticaanstad. Bezoek dit monument bij voorkeur aan het einde van de middag, zodat je volop kunt genieten van de zonsondergang en de stadsverlichting.

Op het voorplein waakt een engel over je veiligheid!

- **Zaal van Apollo:** grotesken. Beschilderde plafonds en oorspronkelijke vloer. Hier en daar een paar kunstwerken of een tijdelijke tentoonstelling, maar daarvoor zijn we niet tot hier gekomen. We laten je nu helemaal naar boven klimmen voor het panoramische uitzicht en daarna kun je nog de laatste zalen bezoeken.

- Op de **binnenweergang** kun je (zoals beloofd) genieten van het panorama. Hier bevindt zich ook een klein militair museum. Enkele interessante stukken, zoals een helm uit de 15de eeuw en een andere zeldzame gladiatorenhelm uit de 6de eeuw v.Chr. Bewerkte kruithoorns, wapenuitrustingen, gegraveerde schilden, schitterende pistolen van been en een zeer kunstige haakbus (allemaal 16de-eeuws). En ook echte kunstwerken, afkomstig van de familie Farnese.

- Trap naar de **hoogste verdieping**. Grote zaal met prachtige plafondschilderingen (1545) en een monumentale schoorsteen. De in de **Sala Adriano** tentoongestelde doeken wisselen regelmatig.

Je mag ook een blik werpen in de kleine, grotendeels gelambriseerde **Schatkamer** waarin zich vroeger de rijkdommen en de archieven van paus Sixtus V bevonden. Andere tijd, andere zeden: in de 19de eeuw deed dit vertrek dienst als gevangenis. Een met fresco's versierde gang leidt vervolgens naar de grote en weelderige **Sala Paulina** met verguld plafond. Let op het personage in trompe-l'oeil dat door een geschilderde deur naar binnen lijkt te komen (een artistieke grap uit de 16de eeuw). Een ander mooi fresco stelt keizer Hadrianus en de aartsengel Michaël voor.

- **Sala Perseo:** ernaast. Oude kist van bewerkt hout en wandtapijten. Dit was de slaapkamer van Paulus III, die paus was van 1534 tot 1549. De ruimte is vreemd genoeg versierd met sensuele fresco's. Zo zie je taferelen met etende naakte mannen of badende vrouwen.

- **Terras:** toegankelijk via de trap naast de Schatkamer. Je hebt er een weids, panoramisch uitzicht over Rome. Dit kasteel vormt het decor voor het laatste bedrijf van de opera *Tosca* van Puccini dat eindigt met de zelfmoord van de heldin ... ze gooit zich van het terras.

Nu richting de trappen. Als de batterij van je camera nog niet leeg is, kun je ook de **buitenweergang** aflopen, langs de verschillende bastions. Mooi uitzicht op het Sint-Pietersplein.